

معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و روابط تاریخی دو ملت ایران و فرانسه

مقدمه

در میان اسناد و نسخه‌های خطی موجود در کتابخانه‌های داخل و خارج، آثاری دیده می‌شوند که به گونه‌ای نقش واسطه و میانی در تعاملات فرهنگی، ادبی، سیاسی، نظامی و اقتصادی دو ملت از نقطه نظر تاریخی و دیپلماسی دارند. به تعبیر دیگر آثار کهن به جا مانده از مقاطع مختلف تاریخی خود به نوعی بازگوکننده ژرفای نفوذ فرهنگی و سیاسی یک ملت در زیرساختها و لایه‌های گوناگون اجتماعی، سیاسی و... مردمی دیگر و حتی گاه مشخص‌کننده سطح مناسبات فعلی آنها نیز هستند. از این دیدگاه مطالعه عمیق و بررسی دقیق این آثار کهن، چه از نظرگاه کمی و چه از زاویه کیفی، بی‌تردید افقها و بسترهای پژوهشی نوینی را فورا روی پژوهشگران ایجاد خواهد نمود. البته در یک نگرش کلی این آثار دستنویس، چه از نظر موضوعی و محتوایی و چه از دیدگاه پدیدآوران آنها، ممکن است برخی به شکل مستقیم به

* کارشناس و فهرست‌نگار نسخه‌های خطی در کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی.

فرهنگ و تاریخ کشورها وابسته نباشند، اما به یقین در فرایند اثرگذاری بر فرهنگ و تاریخ کشور مقصد نقش اساسی داشته‌اند. حتی در مطالعه و بررسی سطحی عناوین و موضوعات این آثار می‌توان دید که بیشتر آنها در قالبهایی مانند کتابهای رمان، تاریخ، سفرنامه، پزشکی، شیمی، فرهنگ و اژگان، صنایع نساجی، نظامی و غیره با لعبی به‌طور کامل فرهنگی و مبتنی بر ارزشهای مردم همان کشور و بیشتر به زبان خود آن ملت نگارش و وارد فرهنگ کشور مقصد شده‌اند و کسانی هم به فرمان شاهان یا هر انگیزه دیگری، آن را به زبان مقصد برگردانده‌اند.

پرداختن به نوع ترجمه و بررسی زبان‌شناسانه و دقت در نوع به‌کارگیری واژه‌های دخیل خود می‌تواند زمینه‌ها، فرصتها و بسترهای مطالعاتی جالب و نوینی را برای پژوهشگران و دانش‌پژوهان پدید آورد. برای نمونه در بررسی کلمه‌های داخل شده فرانسوی در زبان فارسی از نظرگاه زبان‌شناختی، کافی است به لغت‌نامه دهخدا نگاهی افکنده شود. حجم گسترده کلمه‌های فرانسوی نشانگر قلمرو و ژرفای نفوذ زبان فرانسه در زبان فارسی است که ناگزیر امروزه بخشی از فرهنگ ما محسوب می‌شوند و باید توجه داشت که بیشترین تکیه مرحوم دهخدا در اثر بی‌همتای خویش، لغت‌نامه، همین آثار دستنویس بوده که نخستین بار همراه با ورود علوم و فنون و صنایع مختلف به ایران در عصر قاجار، وارد کشور شده و به تدریج کلمات و واژه‌های همراه این دستنوشته‌ها نیز گاه بدون ترجمه و به همان شکل فرانسوی داخل زبان فارسی شده‌اند. در یک نگرش کلی حضور میراث‌های فرهنگی همچون دستنوشته‌ها، سنگ‌نبشته‌ها، تابلوها و اشیاء تاریخی و فرهنگی دیگر در درون فرهنگ، موزه، کتابخانه و... کشوری دیگر، به‌طور طبیعی برای مردم کشورهای دیگر جذاب، جالب توجه و مهم خواهد بود.

به‌هنگام بررسی منابع، مصادر، فهرست نسخه‌های خطی و کتاب‌شناسی‌های گوناگون منتشر شده در خارج از کشور، انبوهی از آثار مکتوب را که از زبان فارسی به زبان مقصد برگردانده شده‌اند، می‌توان دید. این آثار به نوعی نمایانگر قلمرو و زبان فارسی و ژرفای نفوذ این زبان شیرین در فرهنگ ملل دیگر نیز هست؛ برای نمونه رباعیات عمر خیام به ۷۲ زبان و یا دیوان حافظ و شاهنامه فردوسی به دهها زبان برگردانده و چاپ شده‌اند. در کتاب جهان ایران‌شناسی، اثر شجاع‌الدین شفا، آثار فرهنگی فراوانی از این دست معرفی شده‌اند که به سبب دارا بودن مفاهیم

محتوایی بسیار جذاب توسط شخصیت‌های برجسته کشورهای دیگر، در مقاطع مختلف تاریخی، به‌ویژه در سالهای اخیر، به زبان ملی کشورهای دیگر ترجمه گردیده‌اند.

از سوی دیگر به نظر می‌رسد یکی از منابع و مصادر پژوهش برای آگاهی از قلمرو و میزان نفوذ فرهنگی و نیز نوع تعاملات یک کشور در نقطه‌ای دیگر از جهان، بررسی کارشناسانه و دقیق همین آثار کهن فرهنگی است. نسخه‌های خطی، چه آنهایی که مستقل‌اند و چه آثار مشتمل - که تنها بخشی از آن در زمینه روابط خارجی و روابط میان دو دولت است - بی‌تردید از بهترین مصادر پژوهشی دست اول در زمینه روابط تاریخی، سیاسی و فرهنگی دو ملت است. هر چند آثار و منابع به نسبت زیاد هم در دوره‌های گوناگون تاریخی با استفاده از همین اسناد و آثار دست‌نوشته در ایران منتشر شده‌اند.

روابط و مناسبات فرهنگی، سیاسی و تاریخی دو ملت ایران و فرانسه و نیز اثرپذیری یا اثرگذاری در فرهنگ یکدیگر، یا میزان، نوع و ژرفای نفوذ فرهنگ این دو ملت را در فرهنگهای دیگر هم در دوره‌های ویژه تاریخی، می‌توان با توجه به این آثار، مورد ارزیابی علمی و پژوهش تاریخی قرار داد. با این نگرش، نگارنده سالهای پیشین فهرستی از آثار دستنویس و خطی موجود در کتابخانه‌های ایران و خارج که بیشتر از زبان فرانسه به زبانهای عربی یا فارسی برگردانده شده‌اند، تهیه نموده که به نوعی با کشور فرانسه، مستعمرات یا فرهنگ آن مرتبط می‌گردند. البته هدف از این سیاهه، هرگز ارائه فهرستی کامل و تفصیلی نبوده، بلکه بیشتر توجه دادن پژوهشگران و دعوت به پردازش و نگرشی نوین در بررسیهای تاریخی روابط ملل با بهره‌گیری از متون به نسبت کهن و دست‌نخورده، مورد نظر بوده است.

ناگفته پیداست فهرستها و دست‌نویسهای معرفی شده در این سیاهه، به هیچ روی نمایانگر همه دست‌نوشته‌های موجود نیست و به یقین موارد یاد شده، نمونه‌هایی بسیار اندک از آن آثار فراوان به شمار می‌روند. در این سیاهه به اندکی از دست‌نوشته‌ها که به نوعی نشانگر تعاملات فرهنگی و سیاسی فرانسویان با ملت‌های دیگر است، نیز اشاره شده است. نکته قابل توجه اینکه نوع مناسبات و روابط تاریخی، سیاسی و فرهنگی میان ملت‌ها به شکلهای گوناگون آن به مانند کانیهای طلا در میان شن‌ریزه‌ها، در لابه لای برگهای کهنه این آثار درج شده و باید

دستان نیرومند و توانای پژوهشگران آنها را از میان نوشته‌های دیگر بیرون آورد.

در این فهرست برای رعایت اختصار، تنها به نام اثر، پدیدآورنده، شماره نسخه خطی و محل نگهداری آنها (کتابخانه)، به همراه شرح اندک کتاب‌شناختی، اشاره شده است.

۱. آبله کوبی (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: موسیو طولوزان فرانسوی «حکیم باشی»، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۶۱۹۳/۲»؛ اثری در علم پزشکی از طولوزان، حکیم‌باشی ویژه دولت ناصری. گویا این کتاب برای تدریس در مدرسه دارالفنون نگارش یافته است.

۲. آتشبازی (فنون نظامی - فرانسوی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۵۵۴ ف»؛ اثری تفصیلی درباره آتشبازی و وسایل لازم برای ساختن مواد محترقه و چگونگی به کار بردن آنها که در سال ۱۸۳۵ نوشته شده است.

۳. آسمان (نجوم - فارسی)،

برگردان: عبدالغفار نجم‌الملک، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۳۶۳۸»؛ کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۶۹ ف»؛ مباحثی در علم هیئت و ستاره‌شناسی، به ویژه منظومه شمسی. این کتاب نوشته آمده کیلمن فرانسوی است که در سال ۱۳۰۰ ق. از فرانسوی به فارسی برگردانده و به ناصرالدین‌شاه تقدیم شده است.

۴. آهنگ حیات (ادبیات - فرانسوی)،

گردآورنده: ادگار تانت (Edgar Tant)، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۷۲۴ ف»؛ تانت در این اثر اشعاری به زبان فرانسوی، به سبک رمانتیک به یاد و خاطره والدین خویش سروده است. این اشعار به خط سراینده است.

۵. احوال مادام لاوالت فرانسوی (داستان - فارسی)،

برگردان: محمد عارف، کتابخانه عمومی اصفهان، شماره نسخه‌ها: «۸/۱۱۴۲۵/۸، ۱۱۴۲۶/۸».

۶. از پکن تا پاریس (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: محمدطاهر میرزا، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۷۳۶»؛ این اثر سفرنامه شارل واپرو در سال ۱۸۷۵ است که توسط محمدطاهر میرزا از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه تقدیم شده است.

۷. اسباب التدویه (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: جان لیوس شلیمر فرانسوی، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی در قم، شماره نسخه‌ها: «۱۰۲۳۶، ۱۱۳۵۲»؛ کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه‌ها: «۴۵۴۶، ۴۵۶۰»^{***}؛ کتابخانه عمومی معارف (انتقال یافته به کتابخانه ملی)، شماره نسخه: «۱۲۹۳»؛ کتابخانه وزیری یزد، شماره نسخه: «۳۸»^{***}؛ اسباب التدویه اثری در پزشکی است که گویا برای تدریس در مدرسه دارالفنون نگارش یافته است.

۸. اسرار پاریس یا له میسترد پاری (داستان - فارسی)،

برگردان: محمدطاهر میرزا، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۵۳۴، ۱۸۵۴ف»؛ کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۱۳۸۰۰»؛ داستانی افسانه‌ای به قصد تهذیب اخلاق از اوژن سو است که در سالهای ۱۱-۱۳۱۰ق. برای ناصرالدین شاه از فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

*** در فهرست یادشده با نامهای ادویه و نسخه‌ها آمده، اما بنا به گفته احمد منزوی باید نسخه‌هایی از اسباب التدویه باشند.

*** آقای منزوی احتمال داده که ممکن است نسخه‌ای از اثر شلیمر باشد.

۹. اشعار معتمدالدوله (ادبیات - فارسی)،

گردآورنده: معتمدالدوله فرهادمیرزا، پسر عباس میرزا قاجار، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲/۲۴۲۴»؛ آغاز این اثر اشعار ترجیع‌بندی است از فرهادمیرزا در وصف مغازه‌ای که ناپلئون بناپارت در پاریس ساخته است! و سپس قطعاتی در مدح امام علی (ع) و ناصرالدین شاه.

۱۰. اصطلاحات فرانسه (لغت - فرانسی / فارسی)،

نویسنده: محمدحسین خان صنیع‌الدوله، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۴۴»؛ این اثر در سال ۱۲۸۰ ق. نوشته شده و به ناصرالدین شاه اهداء گردیده است.

۱۱. اکونومی پلتیک (سیاست - فارسی)،

برگردان: موسیو ریشارخان فرانسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۱۳۰»؛ رسانه‌ای است در موضوع علوم سیاسی و اصول مملکت‌داری از سیزمندی که به نظر می‌رسد این اثر نسخه‌ای دیگر از قواعد حکمرانی فرانسه است که در صفحه‌های آینده بدان اشاره خواهد شد.

۱۲. الفبا و قواعد زبان فرانسه (دستور زبان - فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه مسجد اعظم قم، شماره نسخه: «۲۶۵۹».

۱۳. امراض الصبیان (پزشکی - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۴۹۲»؛ اثری است در پزشکی کودکان و تشخیص بیماریهای آنان که از متنی فرانسی به فارسی برگردانده شده است.

۱۴. بانک فرانسه (اقتصاد - فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۵/۱۰۳۹».

مجموعه طباطبایی».

۱۵. بدایع الحکمه ناصری (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: موسیو طولوزان فرانسوی «حکیم باشی»، کتابخانه مسجد اعظم قم، شماره نسخه: «۲۶۶۶»؛ کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۶۱۹۳/۱»؛ درسهای پزشکی موسیو طولوزان، حکیم باشی ویژه ناصرالدین شاه، استاد مدرسه دارالفنون است که با دستیاری و نویسندگی میرزا مصطفی اصفهانی حکیم زاده، فرزند میرزا عقیل علوی، در یک مقدمه و سه جزء نگارش یافته است. این اثر در سال ۱۲۸۷ هـ. در تهران چاپ شده است.

۱۶. پاتولوژی (پزشکی - فارسی)،

برگردان: میرزا رضا دکتر، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه‌ها: «۴۱۱۱»، «۴۱۱۲»، «۵۷۴۸»^۳، «۵۷۴۹»؛ اثری است در علم پزشکی از دکتر گریزل فرانسوی که گویا برای تدریس در مدرسه دارالفنون به فارسی برگردانده شده است.

۱۷. پاتولوژی (پزشکی - فارسی)،

برگردان: میرزا علی رضا، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۱۲۷۹»؛ اثری طبی در بیان احوال بدن انسان و بیماریهای آن که در سال ۱۳۱۸ ق. گویا برای تدریس در مدرسه دارالفنون از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۱۸. پس از بیست سال - ج ۱ و ۲ (داستان - فارسی)،

بسرگردان: محمدطاهر میرزا، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۶۲۵-۱۶۲۶ ف»؛ این اثر جلد چهارم از داستان بلند توأمور سکت اثر الکساندر دوما است که در سال ۱۳۰۶ ق. به زبان فارسی برگردانده شده است.

۱۹. پیمان چین با انگلیس و فرانسه (عهدنامه‌ها «اسناد» - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) در تهران، شماره نسخه: «ذیل ۱۵۳۶».

۲۰. تاریخ امپراتوران آلمان و پاپ‌های رم (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: ولتر، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۲۲۴».

۲۱. تاریخ امپراتور نیکولا و وقایع سی سال سلطنت او (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشارخان فرانسوی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۴۵ف»؛ تاریخ روسیه تزاری است که در پانزده فصل نگارش یافته است. این اثر توسط ریشارخان و با دستیاری و تصحیح دوستعلی خان معیرالممالک از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۲۲. تاریخ بیزمارک در جنگ ۱-۱۸۷۰م (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: دکتر موریس بوش، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۸۷۲»، «۱۸۸۵ف»؛ اثری در گزارش جنگ معروف میان فرانسه و پروس (آلمان) است که سرانجام با شکست فرانسه به پایان رسید. این اثر توسط بارون نورمان از زبان آلمانی به فارسی برگردانده و به ناصرالدین شاه تقدیم شده است.

۲۳. تاریخ پطرکبیر (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: ولتر، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۴۷۶ف»؛ تاریخ روسیه تزاری است که در عصر ناصری از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۲۴. تاریخ جنگ مشرق‌زمین - ج ۱ و ۲ (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدکاظم بن احمد محلاتی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها:

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۵۳

«۱۵۴۲، ۱۵۴۴ف»؛ کتابخانه عمومی اصفهان، به شماره «۱۱۳۶۹» (ج ۲) موجود است؛ این اثر تألیف مسیو آمد لفر (لوفر) است که در آن به تفصیل وقایع و جنگهای روسیه و عثمانی گزارش شده است. کتاب حاضر در سالهای ۹۹-۱۳۹۸ق. توسط محلاتی که معلم طبیعی در دارالفنون نیز بوده، به فرمان مخبرالدوله از فرانسوی به فارسی برگردانده و به ناصرالدین شاه اهداء شده است.

۲۵. تاریخ شارل و خرابی دولت روم (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: ولتر، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه‌ها: «۳۷۵۴، ۳۸۶۱».

۲۶. تاریخ شاهزاده خانم پابلی یا رمان ولتر (داستان - فارسی)،

نویسنده: ولتر، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۲۴۱، ۶۳۴ف».

۲۷. تاریخ فرانسه (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: میرزا آقا ابن میرزا بابایکک، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۵ف»؛ اثری در تاریخ فرانسه است که نگارنده آن که سمت کارگزاری کربلای معلی را نیز عهده‌دار بوده است، از منابع مختلف جمع‌آوری کرده و در سال ۱۳۰۲ق. ترجمه نموده و به ناصرالدین شاه تقدیم داشته است. در این اثر همچنین شرح حال همه شاهان فرانسه تا لویی فیلیپ اول از خاندان اورلئان درج شده است.

۲۸. تاریخ کامبوج (تاریخ - فارسی)،

برگردان: میرزا زین العابدین تفرشی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۵۹۸ف»؛ گفتنی است کشور آسیایی کامبوج مدتها یکی از مستعمرات فرانسه بوده و این اثر به دستور ناصرالدین شاه از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۲۹. تاریخ لوئی چهاردهم (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدطاهر میرزا، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۸۰۸»، «۱۸۲۶ف»؛ کتابخانه مسجد اعظم قم، شماره نسخه: «۱۶۳»؛ سرگذشت لوئی چهاردهم، پادشاه مقتدر فرانسه، است که الکساندر دو ما آن را نوشته است. این اثر در سال ۱۳۱۰ ق. از فرانسوی به فارسی برگردانده و به ناصرالدین شاه تقدیم شده است.

۳۰. تاریخ لوئی چهاردهم (تاریخ - فارسی)،

برگردان: میرزا علیقلی کاشانی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۵۷ف»؛ این اثر تألیف ولتر بوده که در سال ۱۲۸۹ ق. توسط میرزا علیقلی کاشانی از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده و به ناصرالدین شاه اهداء گردیده است.

۳۱. تاریخ ماحدث الی الفرنساویة (تاریخ - عربی)،

نویسنده: ناشناخته، در فهرست مشترک نسخه‌های خطی آلمان (ادوالد واگنر، ج ۱، ص ۴۴۷)، این دستنویس به شماره «۵۳۳» معرفی و توصیف شده است.

۳۲. تاریخ مختصر ناپلئون بناپارت (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: موسیو رضا ریشار، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۳۵۶ف».

۳۳. تاریخ مصر پس از [در]گذشت ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: رضا قلی تاریخ‌نویس، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۵۶۳ف».

۳۴. تاریخ ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: کنت دلاسگاز معروف به سنت هلن، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۱۸۸».

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۵۵

۳۵. تاریخ ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدرضا تبریزی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۲۸»، «۱۰۵۷»، «۱۶۱۵»، «۱۷۱۴ ف»؛ انستیتو نسخ خطی شرقی در ترکمنستان - عشق‌آباد: «فهرست آقای صدرایی، ص ۵۸»؛ کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه‌ها: «۲۸۲ طباطبایی»، «۳۵۴۵/۱»، «۳۵۴۵/۲»، «۳۵۶۲/۱» و «۳۵۶۲/۲»؛ مرکز احیای میراث اسلامی در قم، شماره نسخه: «۱۷۴۵»؛ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۲۶۰۰»؛ کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۴۳۵۰»؛ کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۳۴۸»؛ کتابخانه مسجد اعظم قم، شماره نسخه: «۳۵۶۵»؛ کتابخانه مدرسه علمیه امام عصر (عج) شیراز، شماره نسخه: «۱۱۱»؛ کتابخانه جامع گوهرشاد در مشهد، شماره نسخه: «۱۱۹۸»؛ کتابخانه عمومی معرف (انتقال یافته به کتابخانه ملی)، شماره نسخه: «۱۲۷۵»؛ این اثر تألیف مسیو ژولی است که ابتدا به زبان فرانسوی نگاشته شده و سپس به انگلیسی و از آن نیز در سال ۱۲۵۳ ق. به دستور محمدرضا قاجار توسط محمدرضا تبریزی که از جمله دانشجویان ایرانی در اروپا بوده، به زبان فارسی ترجمه شده است.

۳۶. تاریخ ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

برگردان: یحیی بن محمدنبی، کتابخانه عمومی اصفهان، شماره نسخه: «۱۱۳۶۰».

۳۷. تاریخ ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدمهدی بن عبدالله خان، کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار)، در تهران، شماره نسخه: «۱۵۳۶».

۳۸. تاریخ ناپلئون بناپارت (تاریخ - فارسی)،

برگردان: میرزا آتوان خان، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۷۸۴»؛ این اثر تألیف ژورژ پیر است که در عصر مظفرالدین شاه، سال ۱۳۲۲ هـ. توسط میرزا آتوان خان از

زبان فرانسوی به فارسی برگردانده و به ولیعهد، محمدعلی میرزا، تقدیم شده است.

۳۹. تاریخ ناپلئون بناپارت (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۴۶، ۲۸۰۱ ف»؛
کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) در تهران، شماره نسخه‌ها: «۱۵۳۲، ۱۵۳۵»؛
کتابخانه مسجد اعظم قم، شماره نسخه: «۱۲۸۲»؛ ترجمه‌هایی از تاریخ و شرح حال ناپلئون
بناپارت، پادشاه مقتدر فرانسه، است که به ظاهر نسخه‌های یاد شده یکی نیستند.

۴۰. تاریخ ناپلئون چهارم (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: لانس دوپن، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۸۵۱ ف».

۴۱. تاریخ و جغرافیا (تاریخ / جغرافیا - فارسی)،

برگردان: حسین، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۲۰۱۹»؛ این اثر از زبان فرانسوی به
فارسی ترجمه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۴۲. تاکتیک عملیات جنگی (فنون نظامی - فارسی)،

برگردان: امیرخان، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۲۰۶۴»؛ اثری در فنون نظامی و
تاکتیکهای جنگی که از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه گردیده است.

۴۳. تحفه ناصری (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: حکیم شلیمر فلمنکی فرانسوی، کتابخانه مؤسسه لغتنامه دهخدا در تهران، شماره نسخه: «۱۰۵».

۴۴. تحقیقات درباره چین (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: ولتر، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۳۷۲۴».

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی ... / ۲۵۷

۴۵. ترجمه از روزنامه‌های فرانسوی زبان (تاریخ - فارسی)،

برگردان: میرزا علیقلی خان، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۶۷۳»؛ آگاهیهای متنوع و گوناگون از اخبار و مطالب تاریخی که از روزنامه‌های مشهور فرانسه برگرفته و به فارسی ترجمه شده است.

۴۶. ترجمه از روزنامه‌های فرانسوی زبان (تاریخ - فارسی)،

برگردان: میرزا عیسی خان، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۶۶۷».

۴۷. ترجمه از روزنامه‌های فرانسوی زبان (تاریخ - فارسی)،

برگردان: مرتضی قلی خان پیشخدمت همایونی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۶۷۸».

۴۸. ترجمه از روزنامه‌های فرانسوی زبان (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۶۷۹».

۴۹. ترجمه از روزنامه‌های فرانسه و عربی (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدحسین فروغی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه‌ها: «۳۶۵۸» و «۳۶۷۱».

۵۰. ترجمه بل گابریل (داستان - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی (سنای سابق) در تهران، شماره نسخه: «۱۱۶۴»؛ ترجمه فارسی داستانی از زبان فرانسوی که گویا نویسنده و مترجم، هر دو ناشناخته مانده‌اند.

۵۱. ترجمه تاریخ ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی (سنای سابق) در تهران، شماره نسخه: «۸۵۹».

۵۲. ترجمه جراحی (پزشکی - فارسی)،

برگردان: دکتر خلیل بن عبدالباقی اعتضادالاطباء ثقفی تهرانی، کتابخانه عمومی معارف در تهران (انتقال یافته به کتابخانه ملی)، شماره نسخه: «۱۳۱-۱۳۴۹»؛ کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۰۰۰ف»؛ متن این اثر پزشکی از دکتر آلبو فرانسوی، معلم پزشکی در مدرسه دارالفنون است که در عصر ناصری توسط دکتر خلیل ثقفی تهرانی از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است. این اثر به صورت سنگی در تهران به چاپ رسیده است.

۵۳. ترجمه درسهای کلینیک (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: دکتر آلبو فرانسوی، کتابخانه عمومی معارف در تهران (انتقال یافته به کتابخانه ملی)، شماره نسخه: «ذیل ۱۳۴۹».

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۵۴. ترجمه روزنامه‌جات مصور فرانسه (تاریخ - فارسی)،

برگردان: میرزا علی بن رضای نامه‌نگار، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۵۴۳، ۱۸۲۸ف»؛ این اثر حاوی ترجمه روزنامه‌های مصور فرانسوی زبان در سال ۱۸۷۵ است که در برابر هر عکس، ترجمه فارسی آن نیز قرار دارد؛ این اثر به ناصرالدین شاه تقدیم شده است.

۵۵. ترجمه روزنامه‌های پاریس و لندن و اسلامبول (تاریخ - فارسی)،

برگردان: برجیس انگلیسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۳۳۰ف»؛ در این اثر ترجمه برخی اخبار و مطالب روزنامه‌های پاریس، لندن و استانبول در سال ۱۲۶۵-۶ ق. آمده است.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۵۹

۵۶. ترجمه روزنامه‌های فرانسه (تاریخ - فارسی)،

برگردان: میرزا علیخان، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه‌ها: «۳۶۶۸» و «۳۶۷۴».

۵۷. ترجمه روزنامه‌های فرانسه (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۶۸۳».

۵۸. ترجمه روزنامه‌های فرانسه و انگلیسی‌زبان (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدعلی بن فتح‌الله فراش خلوت، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۶۸۱».

۵۹. ترجمه سفرنامه مادام ژان دی لافوا از روزنامه توردوتمند (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: محمدحسن خان صنیع‌الدوله، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۷۳ف»؛ موسیو دیولافوا فرانسوی، که مهندس پل و راه شوسه بود، مأمور شد به ایران آمده و بناهای کهن ایران را بازدید کند. وی به همراه همسرش در سال ۱۸۸۱ از پاریس حرکت کرد و به ایران آمد، به شوش رفت و در آنجا دست به حفریاتی زد و اشیاء کشف شده را به موزه لوور پاریس فرستاد! همسر او که زنی دانشمند بود و خاطرات این سفر (۸۷-۱۸۸۲) را به رشته تحریر درآورد که بسیار خواندنی و دلکش و دارای آگاهیهای بسیار ارزشمند و گرانبها درباره ایران است. این خاطرات نخست در روزنامه فرانسوی‌زبان توردوتمند در سالهای ۴-۱۸۸۳ در پاریس به چاپ رسید و صنیع‌الدوله هم آنها را به فارسی برگرداند.

۶۰. ترجمه سیاحتنامه (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: رضا غفاری کاشانی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۵۷۳۵».

۶۱. ترجمه طب گریزول (پزشکی - فارسی)،

برگردان: دکتر رضا، کتابخانه امیرالمؤمنین علیه السلام در نجف اشرف - عراق: «تراثنا: ش ۶۱، ص ۱۴۶»؛ این کتاب پزشکی اثر مشهور دکتر گریزول فرانسوی است که توسط دکتر رضا از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۶۲. ترجمه طراپتیک = حفظ الصحة (پزشکی - فارسی)،

برگردان: دکتر خلیل خان بن میرزا عبدالباقی اعتضادالاطباء نقفی تهرانی، کتابخانه عمومی معارف (انتقال یافته به کتابخانه ملی)، شماره نسخه: «۱۳۵۰»؛ این اثر پزشکی نوشته دکتر آلبو فرانسوی است که در سال ۱۳۰۶ق. از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه شده است. گفتنی است کلمه «تراپوتیک» در اصل واژه‌ای یونانی به معنی پیشبندی، تسکین و معالجه است.

۶۳. ترجمه عهدنامه پروس و فرانسه (عهدنامه‌ها «اسناد» - فارسی)،

نویسنده: ژول فاور، وزیر خارجه وقت فرانسه، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۲۲۴۷ف».

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۶۴. ترجمه مادام کاملیا (داستان - فارسی)،

برگردان: علیقلی بختیاری «سردار اسعد»، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۲۸۳۳»؛ رمان مشهور اثر فرزند الکساندر دوما است که در سال ۱۳۱۸ق. از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۶۵. ترجمه مکتوب شارل مسمر فرانسوی به صدراعظم ثمانی (مکاتبات «اسناد» - فارسی)،

برگردان: مجد السلطنه جمشید اردشیر افشار ارومیه‌ای، کتابخانه انستیتو ککلیدزه در تفلیس - گرجستان، شماره نسخه: «P-12-172».

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۶۱

۶۶. تشریح (پزشکی - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۲۰۶»؛ این اثر پزشکی از زبان فرانسوی، گویا برای تدریس در مدرسه دارالفنون در تهران، به فارسی ترجمه شده است.

۶۷. تعدد عوامل (ستاره‌شناسی - فارسی)،

برگردان: علیقلی بن محمدباقر کاشانی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۰۳ف»؛ اثری در علم هیئت و ستاره‌شناسی نوشته فن تئل فرانسوی است که در سال ۱۲۸۸ ق. به فارسی ترجمه شده است.

۶۸. التعريفات الشافية لمريدي علم الجغرافية (جغرافی - عربی)،

برگردان: رفاعه بیگ بن بدوی رافع طهطوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۶۷۴/۲»؛ کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) در تهران، شماره نسخه: «۱۴۵۸»؛ اثری است در علم جغرافیا تألیف بلترون فرانسوی که از زبان فرانسوی به عربی ترجمه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۶۹. تفصیل جنگ واترلو (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در تهران، شماره نسخه: «۳۸۸ف»؛ گزارش جنگ معروف ناپلئون بناپارت در واترلوست که در سال ۱۲۷۶ ق. توسط مترجمی ناشناس از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۷۰. تقریرات امین‌الملک فرخ‌خان ایلچی هنگام شرفیابی حضور امپراتور فرانسه و ترجمه

نامه اعلیحضرت امپراتور فرانسه به ناصرالدین شاه و... (مکاتبات «اسناد» - فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در تهران، شماره نسخه: «ذیل ۲۹۷۵ف»؛ این منشآت بین برگهای ۵۲-۵۴ نسخه آمده است.

۲۶۲ / فصلنامه تاریخ روابط خارجی، شماره ۲۴ و ۲۵

۷۱. تقویم رقومی (تقویم - فارسی / فرانسوی)،

نویسنده: ناشناخته، گویا این نسخه در کتابخانه انستیتو ککلیدزه در تفلیس - گرجستان نگهداری می‌گردد.

۷۲. جبرالاقال (فیزیک - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) در تهران، شماره نسخه: «۷۱۳»؛ این اثر گفتاریست در چهار باب و هر یک در چند فصل. گویا برای تدریس در مدرسه دارالفنون از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه شده است.

۷۳. جراثیل (فیزیک - فارسی)،

برگردان: مسعود بن عبدالرحیم انصاری، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۳۳۶۲»؛ این اثر از زبان فرانسوی گویا برای تدریس در دارالفنون به فارسی ترجمه شده است.

۷۴. جغرافیای اروپا (جغرافی - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه دانشکده هیات دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۴۶۹/۱»؛ کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۳۷۰۹»؛ کتابخانه موزه بریتانیا در لندن، شماره نسخه: «Or.5744»؛ آقای احمد منزوی می‌گوید که گویا این اثر از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه شده و البته نسخه‌های آن نیز یکی نبوده و با هم متفاوتند.

۷۵. جغرافیای بروژ (جغرافی - فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در تهران، شماره نسخه: «۱۷۲۰ف»؛ تاریخ و جغرافیای طبیعی، اقتصادی و سیاسی شهر بروژ پایتخت فلاندر غربی واقع در فرانسه است که از سوی شخصی ناشناس در سال ۱۳۱۹ق. نوشته شده است.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۶۳

۷۶. جغرافیای فرانسه (جغرافی - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۱۹ج»؛ ترجمه اثری در جغرافیا، برگرفته از کتابهایی که در مدرسه جنگ پاریس تدریس می‌شده است.

۷۷. جنگ چین در ۱۸۶۰: تفصیلات لشکرکشی انگلیس و فرانسه بر کشور چین در ۱۸۶۰م. مطابق ۱۲۷۷هـ (تاریخ - فارسی)،

برگردان: سرهنگ علی بن محمد بن عبدالرزاق دنبلی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۲۸۳ مجموعه طباطبایی»؛ گزارشی از جنگ معروف انگلیس و فرانسه با چین در سال ۱۸۶۰ و تفصیل لشکرکشی آن دو کشور است که از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۷۸. جنگ فرانسه و آلمان (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۹۹ف»؛ در این اثر مختصری از تاریخ اسپانیا و سپس به تفصیل گزارشی از جنگ فرانسه و آلمان در سالهای ۱۸۷۰-۱ آمده است.

۷۹. جنگ فرانسه و پروس (تاریخ - فارسی)،

برگردان: عیسی خان گروسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۵۳۶ف»؛ گزارش جنگ مشهور میان آلمانها و فرانسویان در سال ۱۸۷۰-۱ است که به نام ناصرالدین شاه در سال ۱۲۹۵ق. به فارسی ترجمه شده است.

۸۰. جنگ فرانسه و روسیه (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ماردروس داودخانف، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۴۶۸ف»؛

این اثر نوشته حواس ورنظ روسی است که در آن گزارش جنگ فرانسه با روسیه در زمان ناپلئون بناپارت درج شده است. این اثر در سال ۱۸۶۹ / ۱۲۸۰ ق. گویا از زبان روسی به فارسی ترجمه شده است.

۸۱. جواهرنامه (کانی‌شناسی - فارسی)،

نویسنده: رامبوسن فرانسوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۵۷۲۳»؛ این اثر که در موضوع علم سنگ‌شناسی، جواهرات و کانی‌شناسی نگارش یافته، از سوی مترجمی ناشناس از فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۸۲. حفظ الصحة ناصری (پزشکی - فارسی)،

برگردان: میرزا نصرت طیب قوچانی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۲۱۶/۱»؛ این اثر پزشکی از متن فرانسوی به فارسی برگردانده شده است. مترجم از شاگردان مدرسه دارالفنون بوده و در پایان همین اثر هم گزارشی از وضع دارالفنون ارائه گردیده است.

۸۳. حکایات فرانسه و فارسی (داستان - فرانسوی / فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) در تهران، شماره نسخه‌ها: «۲۸۸۱، ۷۳۷۸»؛ ترجمه مجموعه‌ای از رمانها و داستانهای نویسندگان فرانسوی است. گویا نسخه‌های مزبور یکی نباشند.

۸۴. حوادث نامه (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدرضا تبریزی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۸۰ف»؛ گزارش جنگهای ناپلئون بناپارت در سال ۱۲۲۰ ق. با دولتهای نمسه (اتریش) و روسیه است که مترجم در زمان نیابت سلطنت عباس میرزا و پس از شکست او از روسها در دوره نخست جنگها، گویا در سال ۱۲۲۲ ق. در تبریز از ترکی عثمانی به زبان فارسی ترجمه نموده است.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۶۵

۸۵. خواص ادویه (پزشکی - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۴۳۹۵»؛ این نسخه اثری در پزشکی است از نویسنده‌ای ناشناخته که از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه شده است.

۸۶. داستان ژرژ انگلیسی عاشق (داستان - فارسی)،

نویسنده: مادوازول مارتی پاریسی، کتابخانه ملی فارس در شیراز، «فهرست: ج ۲، رمان - قر».

۸۷. داستان لارن مارکون (داستان - فارسی)،

برگردان: محمدطاهر میرزا، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۷۹۷»، ۱۸۱۵ف؛ این اثر تألیف الکساندر دوما است که در سال ۱۳۰۳ق. از فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه تقدیم شده است.

۸۸. دفتر لغت فرانسه - فارسی (لغت - فرانسوی / فارسی)،

نویسنده: میرزا عبدالله خان، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۷۵۴ف»؛ نویسنده هنگام آموختن زبان فرانسه اصطلاحاتی را برای خود یادداشت می‌نموده است که نخست اصطلاح فارسی، سپس فرانسوی را آورده است.

۸۹. رساله الايراد (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: محمدعلی طیب بن نظام طیب مازندرانی، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۳۶۵۷»؛ رساله‌ای است پزشکی در رد سخنان کلیر فرانسوی که درباره کزاز و بیماریهای عصبی برخلاف رأی بقراط گفته بود. نویسنده که از شاگردان حاجی میرزا بابا ملک‌الاطباء محمدتقی شیرازی در عصر ناصری است، این اثر را به نام آقای حکیم‌باشی نگاشته است.

۹۰. رساله‌ای در تربیت بدنی (ورزش - فارسی)،

نویسنده: س. فرانکه آنورس، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۷۱۶۶»؛ اثری درباره ورزش و تربیت بدنی که از سوی مترجمی ناشناس به زبان فارسی برگردانده شده است.

۹۱. رساله در علم ساختن بلور و شیشه (صنایع - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشار فرانسوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۴۸۶/۳»؛ اثری در صنایع آبگینه و شیشه‌سازی که در آن روشهای ساخت شیشه گزارش شده است.

۹۲. رساله در ساختن چینی (صنایع - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشار فرانسوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۴۸۶/۲»؛ اثری در صنایع سفال و چینی‌سازی که در آن روش ساختن چینی به تفصیل گزارش شده است.

۹۳. رساله در قاعده به عمل آوردن ابریشم و کرم ابریشم (صنایع - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشار فرانسوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۴۸۶/۵»؛ اثری در صنایع نساجی و ابریشمداری که در آن روش استحصال ابریشم از کرم ابریشم و راههای پرورش و تغذیه آن و روش بافتن پارچه ابریشمی از این ماده گرانبها آمده است.

۹۴. رساله در قاعده به عمل آوردن پشم (صنایع - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشار فرانسوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۴۸۶/۸»؛ اثری در صنایع نساجی که در آن روش استحصال پشم و بازیافت آن و نیز تهیه پارچه پشمی به تفصیل آمده است.

۹۵. رساله در قاعده به عمل آوردن پنبه (صنایع - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشار فرانسوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۴۸۶/۷»؛ اثری در

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و استاد تعاملات فرهنگی و... / ۲۶۷

صنایع نساجی که در آن روش استحصال پنبه و تهیه پارچه نخی از این ماده گیاهی توضیح داده شده است.

۹۶. رساله در قاعده به عمل آوردن کتان (صنایع - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشار فرانسوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۴۸۶/۶»؛ اثری در صنایع نساجی که در آن روش استحصال کتان و تهیه پارچه نخی توضیح داده شده است.

۹۷. رساله در قاعده ساختن و سفید نمودن قند و شکر (صنایع - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشار فرانسوی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۱۴۸۶/۸»؛ اثری در صنایع غذایی که در آن نویسنده شیوه قندریزی و استحصال شکر از نیشکر و نیز سفید نمودن قند و شکر با استفاده از موادی مانند آمونیاک و... را به تفصیل توضیح داده است.

۹۸. رساله در وبا (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: موسیو جبرئیل و محمدحسین قاجار، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۷۳۵ف»؛ اثری پزشکی در تشخیص بیماری وبا و راههای مبارزه با آن است. مؤلفان این اثر به دستور محمدشاه قاجار برای آموختن زبان فرانسه، سفری به رُم کرده و این گفتار را در همانجا به نام محمدشاه قاجار در سال ۱۲۶۲ق. نوشته و گویا از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده‌اند.

۹۹. ژیمناستیک نظام (فنون نظامی - فارسی)،

نویسنده: مشین، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۲۹۲۳»؛ این اثر گویا در فنون و تاکتیکهای نظامی است که از زبان فرانسه به فارسی ترجمه شده است.

۱۰۰. ساحره و فصل (داستان - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۵۳۶۶»؛ داستانی که از سوی مترجمی ناشناس از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۱۰۱. سرگذشت ابلیس اعرج (داستان - فارسی)،

برگردان: میرزا عبدالله، کتابخانه مسجد اعظم قم، شماره نسخه: «۲۴۳۹»؛ اصل این اثر از لسان، حکیم مشهور فرانسوی، است که از سوی میرزا عبدالله، دانش‌آموخته مدرسه تجارت برلن و منشی مدرسه آلمانیها، از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه گردیده است.

۱۰۲. سرگذشت مادمازول دمنت پانسیه (داستان - فارسی)،

برگردان: محمدحسن خان اعتمادالسلطنه، کتابخانه امیرالمؤمنین علیه‌السلام در نجف اشرف - عراق، شماره نسخه: «۱۲۷۹»؛ این رمان از زبان فرانسه ترجمه شده و در سال ۱۳۱۲ق. در تهران به صورت سنگی به چاپ رسیده است.

۱۰۳. سرگذشت مهاجران جزیره لنکلن (داستان - فارسی)،

برگردان: میرزا علیقلی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «ف ۱۷۲۵»؛ ترجمه نویسنده نامی فرانسوی، ژول ورن، است که در عصر ناصری از سوی میرزا علیقلی از زبان فرانسوی به فارسی صورت گرفته است.

۱۰۴. سرگذشت ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

برگردان: رضاقلی بن مهدی قلی شقاقی سراپی تبریزی، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۵۷۹۲/۱».

۱۰۵. سفرنامه (سفرنامه - فارسی)،

نویسنده: دکتر گراو (کروو) فرانسوی، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۲۵۶۲»؛ کتابخانه جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۷۹۳، ۱۸۰۲ ف»؛ شاید مترجم این سفرنامه محمدکاظم بن احمد باشد که آن را در سال ۱۳۰۴ق. از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه اهداء نموده است.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۶۹

۱۰۶. سفرنامه جنوب ایران (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: محمدحسن خان اعتمادالسلطنه، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۵۹۶ ف»؛ کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۳۸۲۳/۱»؛ کتابخانه عمومی اصفهان، شماره نسخه: «۱۱۴۴۲»؛ این اثر تألیف دو نفر به نامهای: موسیو باین و هوسه فرانسوی است و در سال ۱۲۱۰ق. به فرمان ناصرالدین شاه به فارسی ترجمه شده و دارای عکسهای زیاد از مناطق جنوبی ایران است.

۱۰۷. سفرنامه شاردن (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: میر سید علیخان، کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۴۸-۵۰»؛ سفرنامه شاردن در واقع دانشنامه‌ای بزرگ از تاریخ ایران است که وی در پی دو سفر پربار خویش در زمان صفویان بین سالهای ۱۶۶۷-۷۷ به ایران، نگاشته است. اصل این سفرنامه در سال ۱۸۱۱ برای نخستین بار در ده جلد از سوی لان گلشن با نام: «سفر به ایران و هند شرقی» در پاریس به چاپ رسیده است. ترجمه فارسی آن گویا در سال ۱۳۳۳ق. به دستور سردار اسعد بختیاری انجام شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مرکز علوم انسانی

۱۰۸. سفرنامه شارل ژلیه (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: میرزا عیسی خان گروسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۴۱ ف»؛ سفرنامه شارل ژلیه فرانسوی است که در سال ۱۲۹۷ق. از زبان فرانسه به فارسی ترجمه شده است.

۱۰۹. سفرنامه شام؛ سفرنامه لرته (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: میرزا عیسی خان گروسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۸۰۴، ۱۸۱۸ ف»؛ این اثر سفرنامه دکتر لرته فرانسوی به مناطق شامات است که نخست در روزنامه دورتموند به چاپ رسیده و سپس در سال ۱۲۹۸ق. توسط گروسی از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه اهداء گردیده است.

۱۱۰. سفرنامه مادام کارلاسرنا؛ سفرنامه گرجستان (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: میرزا عیسی خان گروسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۷۸۲»، ۱۸۶۵ ف؛ این سفرنامه که در بردارنده گزارش سفر مادام کارلاسرنا در سال ۱۸۸۱ به مناطق شمالی گرجستان است، نخست در روزنامه دورتموند در پاریس منتشر می‌گردد و در سالهای ۱۳۰۰-۱۲۹۹ق. بنا به درخواست ناصرالدین شاه از زبان فرانسیس به فارسی برگردانده و به او اهداء شده است.

۱۱۱. سفرنامه مازندران (سفرنامه - فارسی)،

نویسنده: موسیو برونیار فرانسوی، کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) در تهران، شماره نسخه: «۲۸۱۶».

۱۱۲. سفرنامه محمدرضا بیک (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: محمدعلی تفرشی، کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران «مجموعه علی اصغر حکمت، ص ۲۴»؛ گزارش سفر محمدرضا بیک به پاریس است که در زمان سلطان حسین صفوی صورت گرفته است. این اثر در سال ۱۳۳۳ق. به دستور علیقلی خان اسعد بختیاری از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه شده است.

۱۱۳. سفرنامه موسیو غوار (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: میرزا عیسی خان گروسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۴۰» ف؛ دکتر کروو (شاید گراو) از جانب وزارت علوم فرانسه برای پژوهشهای علمی رهسپار آمریکای جنوبی گردید و نقاط ناشناخته‌ای را مورد شناسایی قرار داد. در این زمان این وزارتخانه چون مدتی از دکتر کروو بی‌خبر ماند، به موسیو غوار مأموریت داد که به سراغ وی و هیئت علمی همراه او برود...؛ این اثر نخست در روزنامه دورتموند منتشر گردید، سپس در سال ۱۳۰۲ق. توسط گروسی از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه اهداء گردید.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۷۱

۱۱۴. سفرنامه موتگرو؛ شرح مسافرت شارل به موتگرو (سفرنامه - فارسی)، برگردان: میرزا عیسی خان گروسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۷۱ ف»؛ این اثر تألیف شارل ایریارت فرانسوی و شرح سفر وی به موتگرو است که در عصر ناصری، سال ۱۲۹۴ق. توسط گروسی از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۱۱۵. سفرنامه ناصرالدین شاه به اروپا (سفرنامه - فرانسوی)، برگردان: ل. دونرمان، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۳۹ ف»؛ سفرنامه دوم ناصرالدین شاه به فرنگستان است که از روی سفرنامه دست‌خطی ناصرالدین شاه به زبان فرانسوی ترجمه شده و به او تقدیم گردیده است.

۱۱۶. سفرنامه ولایات توسکانی (سفرنامه - فارسی)، نویسنده: هانری بل، سرکنسول فرانسه در فلورانس، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۴۸ ف»؛ ترجمه مجلد سی و هشتم و کتاب نهصد و هفتاد و نهم از روزنامه دورتموند است که در واقع گزارشی از شهرهای کوچک و دارای صنایع معتبر توسکانی، واقع در مرکز ایتالیا، و جغرافیای مناطق همجوار آن است که از سوی هانری بل نگارش یافته است. این اثر در زمان ناصرالدین شاه به فارسی ترجمه شده است.

۱۱۷. سه تفنگدار - ج ۱ و ۲ (داستان - فارسی)، برگردان: محمدطاهر میرزا، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۶۲۳، ۱۶۲۴ ف»؛ این اثر در واقع مجلدات اول و دوم از داستان بلند تراژدی سکتز، اثر الکساندر دوما، است که در سال ۱۳۰۶ق. به زبان فارسی برگردانده شده است.

۱۱۸. سیاحت دور دنیا در هشتاد روز (داستان - فارسی)، نویسنده: ژول ورن فرانسوی، کتابخانه انستیتو آثار خطی تاجیکستان در دوشنبه، شماره نسخه:

۱۱۹. سیاحتنامه‌ی یونان (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: میرزا عیسی‌خان گروسی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۷۸۳ ف»؛ این اثر سفرنامه موسیو هانزی بل است که در سال ۱۸۶۱ در گردش خود در مناطق مختلف یونان نگاشته است. این سفرنامه نخست در روزنامه دورتموند منتشر گردید و سپس به فرمان ناصرالدین شاه در سال ۱۲۹۶ ق. توسط گروسی از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه شد.

۱۲۰. سیاحتنامه سواحل افریقا (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: علیقلی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۳۵ ف»؛ این سفرنامه در اصل نوشته موسیو فلوریو دولانگل، نایب امیرالبحر فرانسوی، بوده که در سال ۱۸۶۳ نگارش شده است. در این اثر اطلاعاتی تاریخی و جغرافیایی گرانبها از کشورهای افریقایی درج شده است. این اثر توسط میرزا علیقلی، گویا در عصر ناصری از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه شده است.

۱۲۱. سیاحتنامه سواحل افریقا (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: میرزا علی بن رضای نامه‌نگار، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۳۴ ف»؛ ترجمه دیگری از سفرنامه پیشین است.

۱۲۲. سیاحتنامه شوش (سفرنامه - فارسی)،

برگردان: علی مترجم، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۳۸ ف»؛ سفرنامه مشهور مادام دیو لافوآ است که در سال ۱۸۸۴-۶ به مناطق جنوبی ایران و شوش سفر کرد و به همراه همسرش مشغول حفاریهایی در این مناطق شدند و در برابر دیدگان حاکمان وقت، آثار باستانی بی‌شماری را کشف و سپس در کمال حوصله به موزه لوور پاریس انتقال دادند! این اثر در عصر ناصری از فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه اهدا گردیده است. این اثر سوای ترجمه صنیع‌الدوله است که پیش تر معرفی شد.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۷۳

۱۲۳. سیاست خارجی ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانهٔ مسجد اعظم قم، شمارهٔ نسخه: «۳۷۰۹».

۱۲۴. شرح ترقیات ممالک فرانسه (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانهٔ ملی جمهوری اسلامی ایران، شمارهٔ نسخه: «۲۵۶ ف»؛ اثری تاریخی است در سه جزء در بیان ترقیات اقتصادی و وضعیت اجتماعی و سیاسی فرانسه در زمان ناپلئون سوم که نوشتن آن از سال ۱۸۵۱ آغاز گردید.

۱۲۵. شرح حال اسکندر و ناپلئون اول (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدرضا تبریزی، کتابخانهٔ ملی جمهوری اسلامی ایران، شمارهٔ نسخه: «۱۶۸۰ ف»؛ این اثر نوشتهٔ جمیس کمل است در شرح حال اسکندر (ص ۱-۳۵) و ناپلئون بناپارت (ص ۶-۴۳۴) که توسط تبریزی به زبان فارسی ترجمه و به محمدشاه قاجار تقدیم شده است.

۱۲۶. شرح حال مادام کامپان (تاریخ - فارسی)،

برگردان: منوچهر میرزا بن عمادالدوله، کتابخانهٔ ملی جمهوری اسلامی ایران، شمارهٔ نسخه: «۱۷۸۶ ف»؛ این اثر شرح حال مادام کامپان، کتابخوان ماری آنتوانت، ملکهٔ معروف، است که به قلم خویش نگاشته است. این اثر در سال ۱۳۱۲ق. از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه اهداء گردیده است.

۱۲۷. شرح حال ناپلئون (تاریخ - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانهٔ ملی جمهوری اسلامی ایران، شمارهٔ نسخه: «۱۶۳۹ ف».

۱۲۸. شفائیه (پزشکی - فارسی)،

برگردان: میرزا عبدالکریم بن اسماعیل یزدی تهرانی، کتابخانهٔ امام خالصی کبیر در کاظمین - عراق،

«سه نسخه»؛ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره نسخه‌ها: «۵۰۱۸، ۵۱۴۶»؛ کتابخانه مؤسسه لغتنامه دهخدا در تهران، شماره نسخه: «۷۷»؛ متن از شلیمر فلمنکی فرانسوی، معلم طب مدرسه دارالفنون، است که آن را در سال ۱۲۷۴ق. در دو مقاله در پاتولوژی نگاشته، سپس توسط مترجم از فرانسوی به زبان فارسی ترجمه و در سال ۱۲۸۰ه. در ۵۹۳ صفحه در تهران به چاپ رسیده است.

۱۲۹. طب و جراحی (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: میرزا سیدباقر طبیب، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۳۱۳ ف»؛ اثری پزشکی است شامل دو بخش: یکم در بیماری ترشین ناشی از خوردن گوشت خوک در دو فصل، بخش دوم در جراحی نظامی و جراحیهای فوری، نگاشته دکتر آلبو فرانسوی و همو که در سال ۱۳۰۵ق. نوشته است.

۱۳۰. عروسی (داستان - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «ذیل ۵۳۶۶»؛ داستانی که به دست مترجمی ناشناس از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است.

۱۳۱. عقاید جمهوری طلبان فرانسه (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: موسیو روژ بروکه، کتابخانه عمومی اصفهان، شماره نسخه: «۱۱۵۳۶».

۱۳۲. عقیده ولتر در باب ایران و هند (تاریخ - فارسی)،

برگردان: آوانس بن زرگریاشی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۳۷۸ ف»؛ ولتر، نویسنده بنام فرانسوی، در این اثر از فرهنگ و آداب و سنتهای ایرانیها و هندیها سخن گفته و شرحی جالب توجه از اوضاع ایران در زمان خود آورده که بنا به قول فهرست نگار، حاکی از آگاهی بسیار ناقص او از ایران است. این اثر در سال ۱۳۰۱ق. به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه اهداء شده است.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۷۵

۱۳۳. علم الامراض (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: دکتر گریزل فرانسوی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه‌ها: «۶۱۳۴، ۶۲۹۷»؛ اثری است در پزشکی از گریزل که به دست دکتر ژول فرانسوی نگارش یافته است.

۱۳۴. علم نقشه‌کشی (معماری - فارسی)،

نویسنده: بهگو فرانسوی، کتابخانه آیت‌الله فاضل خوانساری در خوانسار، شماره نسخه: «۴۰۷».

۱۳۵. عهدنامه میان ایران و فرانسه (عهدنامه‌ها «اسناد» - فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی ملک در تهران، شماره نسخه: «۶۲۹۲/۱۷».

۱۳۶. عهدنامه‌های ایران با انگلیس و روس و فرانسه و... (عهدنامه‌ها «اسناد» - فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی (سنای سابق) در تهران، شماره نسخه: «۷۱۴/۱».

۱۳۷. فرهنگ انگلیسی و فرانسه و نمسه و فارسی (لغت - فرانسوی / آلمانی / فارسی)،

نویسنده: کیناز طهماسب گرجی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۴۵۲ ف».

۱۳۸. فرهنگ فارسی به فرانسوی (لغت - فارسی / فرانسوی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی ترکمنستان در عشق‌آباد: «فهرست آقای مدبر، ص ۱۶۵ و فهرست آقای صدراپی، ص ۳۶۶».

۱۳۹. فرهنگ فرانسوی - فارسی (لغت - فرانسوی / فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۳۰۴، ۳۸۱، ۷۰۶ ف»؛ کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۲۳۹۴/۳، ۱۴۱۴۲»؛ کتابخانه

مجلس شورای اسلامی (سنای سابق)، شماره نسخه: «۱۴۹۶»؛ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۳۸۶۵/۸»؛ کتابخانه مؤسسه لغتنامه دهخدا در تهران، شماره نسخه: «۱۷»؛ کتابخانه دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شماره نسخه: «۳۵۱ ج»؛ کتابخانه انستیتو ککلیدزه در تفلیس - گرجستان؛ مجموعه‌ای از فرهنگ لغت‌های گوناگون فرانسوی - فارسی ناشناخته است که در اصل نباید نسخه‌ها یکی باشند.

۱۴۰. فرهنگ لغات و اصطلاحات فرانسه به فارسی (لغت - فرانسوی / فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۳۸۱ ف»؛ لغتنامه‌ای مختصر بدون رعایت ترتیب الفبا که برای مبتدیان زبان فرانسوی به خط فارسی نستعلیق و لاتین زیبایی نگارش یافته است. آقای عبدالله انوار، فهرست‌نگار کتابخانه یاد شده، احتمال داده که ممکن است این خط خوش لاتین از آن ناصرالدین شاه قاجار باشد.

۱۴۱. فرهنگ مظفری (لغت - فارسی / فرانسوی)،

نویسنده: مؤلف الدوله میرزا عبدالحسین خان زند، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۴۹ ف»؛ فرهنگ لغات فارسی - فرانسوی مشتمل بر ۲۲۰۰۰ واژه است که به نام مظفرالدین شاه قاجار نگارش یافته است.

۱۴۲. فن عکاسی (صنایع - فارسی)،

برگردان: میرزا آنتوان خان، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۷۹ ف»؛ اثری مشتمل بر آموزش فن عکاسی و ظهور فیلم و نیز حاوی تاریخچه‌ای از دوربینهای عکسبرداری است که در سال ۱۲۹۵ ق. از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه و به ولیعهد، مظفرالدین میرزا، تقدیم شده است.

۱۴۳. قانون نظام (فنون نظامی - فارسی)،

برگردان: یحیی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۴۹ ف»؛ در این اثر یکصدوسی قاعده در فن جنگ و اصول ارتش‌داری همچون احداث سربازخانه، اردوگاه و نیز وظایف سربازان آمده و در عصر ناصری از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه شده است.

۱۴۴. قواعد جنگ منظم و توپخانه (فنون نظامی - فارسی)،

نویسنده: مهندس موسیو[‡] سمنو فرانسوی، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی (ره) - قم، شماره نسخه: «۱/۱۱۹۰۵»؛ بیان قواعد توپخانه و تاکتیکهای جنگی است که در سال ۱۲۶۷ ق. برای میرزا آقاسی و به نام ناصرالدین شاه از سوی موسیو سمنو که خود از مهندسان ارتش فرانسه بود، نوشته شده است.

۱۴۵. قواعد حرکات مشق مخبران پیاده (فنون نظامی - فارسی)،

نویسنده: موسیو سرژان فرانسوی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۳۳۴ ف»؛ در این اثر برخی فنون پیاده‌نظام و تاکتیکهای جنگی مانند مانور، به تفصیل گزارش شده است.

۱۴۶. قواعد حکمرانی مملکت فرانسه (سیاست - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشارخان ملقب به میرزا رضا مؤدب‌الملک، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۴۰۶ ف»؛ کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) در تهران، شماره نسخه: «۲۸۸۲»؛ در این اثر از حقوق اداری فرانسه و شیوه اجرای عدالت و تنظیم حقوق گمرکی و روابط مدنی در آن کشور گفتگو شده و نیز اطلاعاتی سودمند از تقسیمات اداری فرانسه و اجرای قوانین در آن کشور وجود دارد و اثر آن را در سازمانهای اداری ایران نرین می‌توان مطالعه کرد.

۱۴۷. قواعد و نظم افواج به قانون فرانسه (فنون نظامی - فارسی)،

برگردان: میرزا علیخان قاجار، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی (ره) - قم، شماره نسخه: «۱۱۹۰۵/۲»؛ بیان قواعد و آداب جنگی است که در زمان ناصرالدین شاه از سوی میرزا علیخان قاجار که خود از مهندسان ارتش ایران در عصر ناصری بود، از زبان فوانسوی به فارسی ترجمه شده است.

۱۴۸. قوانین دولت فرانسه (سیاست - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشارخان ملقب به میرزا رضا مؤدب‌الملک، کتابخانه مجلس شورای اسلامی (سنای سابق) در تهران، شماره نسخه: «۷۱۳/۱».

۱۴۹. کتاب اسلحه‌شناسی (فنون نظامی - فارسی)،

نویسنده: مهندسی فوانسوی، کتابخانه ملی (مرکزی) تبریز، شماره نسخه: «۲۷۸۰».

۱۵۰. کتابچه صرف افعال فرانسه (دستور زبان - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشارخان ملقب به میرزا رضا مؤدب‌الملک، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۶۷ ف».

۱۵۱. کتابچه لغت فارسی - فرانسه (لغت - فارسی / فوانسوی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه مسجد اعظم در قم، شماره نسخه: «۲۳۵۳، ۲۵۹۷».

۱۵۲. کتاب در علم جنگ (فنون نظامی - فارسی)،

برگردان: محمدعلی تبریزی نایب آجودان‌باشی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳۰۸»؛ این اثر درباره اصول جنگ و فنون نظامی است و در عصر ناصری از زبان فوانسوی به فارسی ترجمه شده است.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۷۹

۱۵۳. کتابی در اسلحه‌شناسی (توپ) (فتون نظامی - فارسی)،

نویسنده: موسیو نیکلای فرانسوی، کتابخانه ملی (مرکزی) تبریز، شماره نسخه: «۳۴۵۳»؛ اثری در فتون نظامی و قواعد توپخانه در عملیاتهای جنگی است که از سوی موسیو نیکلای که زمانی مسؤولیت توپخانه ارتش ایران را برعهده داشته، نوشته شده است.

۱۵۴. کتابی در طب؛ اتیولوژی (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: دکتر هونیاک فرانسوی، کتابخانه ملی (مرکزی) تبریز، شماره نسخه: «۳۳۹۸».

۱۵۵. کحالی (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: دکتر یورااک فرانسوی، کتابخانه موزه ملی عراق در بغداد، شماره نسخه: «۱۲۲۳۲/ طب و صیدله»؛ اثری طبی درباره چشم‌پزشکی است.

۱۵۶. گزارش سفارت ایران در پاریس به وزارت امور خارجه ایران (سیاست - فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی (سنای سابق) در تهران، شماره نسخه: «۱۴۷۱».

۱۵۷. لشکرکشی فرانسه به افریقای شرقی (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: دکتر ادوار هوکار «حکیم‌باشی»، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۱۷ ف»؛ گزارش مأموریت و سفر دریایی حکیم‌باشی و صاحب‌منصب اتاماژد فرانسوی است که از سوی فرمانده قشون فرانسه و وزیر جنگ آن کشور از راه دریا به ماداگاسکار رفته و یک درمانگاه و بیمارستان برای اردو ساخته بوده است. او در این اثر اطلاعاتی گنجه درباره مناطق شرقی افریقا ارائه داده است. این اثر در عصر ناصری نوشته و به ولیعهد، مظفرالدین میرزا، اهداء گردیده است.

۲۸۰ / فصلنامه تاریخ روابط خارجی، شماره ۲۴ و ۲۵

۱۵۸. لغات مستعمل فرانسه (لغت - فرانسوی / فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۸۲ف»؛ اثری در بردارنده واژه‌های فرانسوی و معادل فارسی آنها است که نویسنده در آن کوشیده زبان محاوره‌ای را ملاک عمل خویش قرار دهد.

۱۵۹. لغات و اصطلاحات فرانسه (لغت - فرانسوی / فارسی)،

نویسنده: گویا ناصرالدین شاه قاجار، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۷۰۶ف»؛

۱۶۰. لوگاریتم (ریاضیات - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه امیرالمؤمنین (ع) در نجف اشرف - عراق، «تراثنا: ش ۶۱، ص ۱۵۱»؛ این اثر ریاضی از زبان فرانسوی به فارسی برگردان شده است.

۱۶۱. مجمع‌الحکایات (داستان - فارسی)،

نویسنده: موسیو ریشار ژول، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۱۳۳» مجموعه طباطبایی».

۱۶۲. مجموعه مطالب جغرافی و شیمی و فیزیک و... (دانشنامه - فارسی)،

برگردان: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۶۰۸»؛ این اثر از فرانسوی به فارسی ترجمه شده است.

۱۶۳. محاصره پاریس (تاریخ - فارسی)،

برگردان: رضاخان بن ریشارخان، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۳۱۵»، «۳۱۶ف»؛ کتابخانه تربیت در تبریز، شماره نسخه: «۲۶۴»؛ این اثر در سال ۱۲۸۹ق. از فرانسوی

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۸۱

برگردانده و به ناصرالدین شاه اهداء شده است.

۱۶۴. محاصره پاریس (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدکاظم [بن احمد محلاتی]، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۲۹ف»؛ گزارشی از جنگ معروف فرانسه و آلمان در سالهای ۲-۱۸۷۱ است که در سال ۱۲۹۳ق. به فارسی ترجمه شده است.

۱۶۵. مختصری در جغرافیای فرانسه (جغرافی - فارسی)،

نویسنده: داود بن ضارود، کتابخانه انستیتو خاورشناسی فرهنگستان علوم روسیه در سنت پترزبورگ، شماره نسخه: «۳۹۷۱ف (B.804)»؛ در آغاز نسخه آمده: «مختصر در باب چگونگی دولت فرانسه و ملت و پایتخت ایشان که شهر فاریز است».

۱۶۶. مرقع (خط - فارسی)،

خطاطان: عبدالرشید دیلمی، میرزا کوچک وصال، درویش، معاون‌الملک میرزا شفیعا، عمادالکتاب، میرزا جواد و...، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۴۷۶ف»؛ در این مرقع بیست و هشت قطعه خط نستعلیق و نسخ زیبا از خطاطان یاد شده وجود دارد که در آن همچنین دو تصویر زیبا: یکی تصویر درویشی نشسته با تبرزین و دیگری از ناپلئون بناپارت در میدان جنگ (شاید جنگ واترلو) دیده می‌شود.

۱۶۷. مسافرت به صحرای الجزائر (سفرنامه - فارسی)،

نویسنده: موسیو لارژ فرانسوی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۲۸ف».

۱۶۸. مصاحبه تاریخی ناپلئون با پاپ هفتم (تاریخ - فارسی)،

نویسنده: محمدعلی گلشایان، کتابخانه مسجد اعظم قم، شماره نسخه: «۲۱۴۲».

۱۶۹. معدن شناسی (کانی شناسی - فارسی)،

نویسنده: جان لیویس شلیمر فرانسوی، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی (ره) در قم، شماره نسخه: «۷۹۴۸»؛ اثری در علم کانی شناسی است که گویا برای تدریس در مدرسه دارالفنون نگاشته شده است.

۱۷۰. مفتاح الخواص (پزشکی - فارسی)،

نویسنده: شلیمر فلمنکی فرانسوی، کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار) در تهران، شماره نسخه: «۷۳۷۹»؛ اثری در پزشکی که نویسنده آن را با کمک میرمحمدتقی کاشانی در سال ۱۲۷۷ق. نوشته و به ناصرالدین شاه تقدیم کرده است.

۱۷۱. مکالمات فرانسه - فارسی (دستور زبان - فارسی / فرانسوی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۰۱ف»؛ این اثر برای یکی از شاهان قاجار (شاید ناصرالدین شاه) نوشته شده و در آن افزون بر مکالمات آن روز فرانسه، برخی اصطلاحات، لغات و واژه‌های فرانسوی نیز آمده است.

۱۷۲. مکالمات فرانسه و فارسی (دستور زبان - فرانسوی / فارسی)،

نویسنده: میرزا علی‌اکبرخان سرهنگ، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۶۶۸ف»؛ این اثر در سال ۱۳۰۱ق. نوشته و به مخابرات دوله، وزیر علوم وقت، تقدیم شده است. در این اثر مکالمات ساده فرانسوی و معادل فارسی آنها به انضمام برخی اصطلاحات آمده است.

۱۷۳. مکتوبات شارل مسمر فرانسوی (مکاتبات «اسناد» - فارسی)،

نویسنده: موسیو شارل مسمر فرانسوی، کتابخانه ملی (مرکزی) تبریز، شماره نسخه: «۲۶۴۳/۴»؛ یادآوری می‌شود پیش‌تر دستنویسی با عنوان: ترجمه مکتوب شارل مسمر فرانسوی به صدر اعظم شانی با ترجمه مجد السلطنه جمشید اردشیر افشار ازومیه‌ای، که ممکن است این اثر نسخه دیگری از آن بوده باشد، معرفی شد و به هر ترتیب به بررسی و تحقیق بیشتری نیاز دارد.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۸۳

۱۷۴. منتخب‌الاصول (دانشنامه - فارسی)،

برگردان: سیدمهدی خان بن علی اکبر مستوفی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۳۱۰ف»؛ دانشنامه علوم و فنون مشتمل بر تاریخ عمومی، جغرافیا، تاریخ طبیعی، فیزیک، هیئت، هندسه، تقسیم زمانها، سکه‌ها، شناخت پارچه‌ها، تلگراف، ناخوشی جانوران و... است که در سال ۱۳۰۴ق. توسط مترجم که خود از شاگردان دارالفنون قدیم بوده، از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده است. مستوفی در آغاز پیش از ترجمه از استادان خویش، به‌ویژه مسیو پروسکی خان سرتیپ، معلم فرانسه و جغرافیا تمجید و ستایش کرده است.

۱۷۵. منتخب شفائیه (پزشکی - فارسی)،

منتخب: عبدالله طیب، کتابخانه دانشکده ادبیات اصفهان (نشریه نسخه‌های خطی: س ۴، ص ۴۷۹)؛ گزیده‌ای از شفائیه، نوشته دکتر شلیمر فلمنکی فرانسوی، معلم پزشکی در مدرسه دارالفنون، است که گویا در سال ۱۳۰۷ق. انتخاب گردیده است.

۱۷۶. منتخب اللغة ناصری (لغت - فرانسه / فارسی)،

نویسنده: ناشناخته، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۴۹۱ف»؛ فرهنگ فرانسه - فارسی، شاید نوشته ناصرالدین شاه باشد؛ برخی تصحیح‌های صنیع الدوله نیز بر این نسخه خوش خط دیده می‌شود.

۱۷۷. منطلق الحمار؛ خرنامه؛ سرگذشت خر؛ الحمار يحمل اسفارا (طنز - فارسی)،

برگردان: محمدحسن خان اعتمادالسلطنه، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۲۲۵۰»؛ کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی (ره) قم، شماره نسخه: «۸۲۶۹/۱»[‡]؛ کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۸۵۳ف»؛ نکات انتقادی - اخلاقی و پندآموزی است که به مانند یک رمان و به زبان شوخی از زبان یک درازگوش! برگرفته از منابع فرانسوی، با تبدیل

[‡] در فهرست یاد شده، مؤلف ناشناخته اعلام شده است.

نامه‌های فرانسوی به ایرانی و افزودن اشاره‌های تلخ و انتقادی از اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران به فارسی درآمده است، نویسنده در آغاز این اثر نوشته است: «چون پند و اندرز با زبان مطایبه‌آمیز عرضه شود، طبایع بهتر آن را در گوش می‌گیرند و بیشتر به خواندن میل می‌ورزند، لذا من نصیحت و پند چندی را از زبان خر که در کتاب خارجی دیده‌ام، در این رساله فراهم آورده و آن را در نوزده فصل تقدیم ارباب ذوق می‌کنم؛ امید آنکه از این مکالمات خر به گنه مطالب مخفیه نگاه کنند و از انتقادات این جانور باربر پندها گیرند». گفته شده این اثر از محمدحسن خان اعتمادالسلطنه است (فهرست منزوی: ج ۲/۲، ص ۱۶۹۳ به نقل از سعید نفیسی و عبدالله انوار) که آن را در انتقاد از سیاستهای امین‌السلطان ترجمه و عرضه کرده است، اما مرحوم مشار این اثر را از عبدالحسین میرزا بن طهماسب میرزا قاجار دانسته است. این کتاب نخستین بار در سال ۱۳۰۶ ق. بدون آوردن نام نویسنده به صورت سنگی به چاپ رسیده و بی‌درنگ حکم توقیف آن داده شد! همچنین این اثر بتازگی در سال ۱۳۷۹ ش، به کوشش علی دهباشی تصحیح و از سوی انتشارات کتاب پنجره در تهران در ۲۲۰ صفحه منتشر شده است.

۱۷۸. میشل استرگف (داستان - فارسی)،

برگردان: میرزا آوانس خان، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۸۱۰، ۱۸۵۲ ف»؛ کتابخانه دایرةالمعارف بزرگ اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۱۷۳»؛ داستان مشهور اثر نویسنده شهیر فرانسوی، ژول ورن، است که در سالهای ۳-۱۳۱۲ ق. از فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه تقدیم شده است.

۱۷۹. ناپلئون در خانه خود (تاریخ - فارسی)،

برگردان: محمدطاهر میرزا، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه: «۱۸۴۹ ف»؛ این اثر نوشته فردریک ماسون و در شرح حال روزانه ناپلئون بناپارت است. این کتاب در سال ۱۳۱۳ ق. توسط مترجم از زبان فرانسوی به فارسی برگردانده شده و به ناصرالدین شاه (اندکی پیش از ترور وی) تقدیم شده است.

معرفی کتاب ● معرفی برخی از نسخه‌های خطی و اسناد تعاملات فرهنگی و... / ۲۸۵

۱۸۰. نامه‌های ناپلئون سوم به ناصرالدین شاه قاجار (مکاتبات «اسناد» - فارسی)، نویسنده: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۹۸۵/۴» مجموعه طباطبایی.

۱۸۱. نصاب فرانسوی - فارسی (نصاب - فرانسوی / فارسی)، گردآورنده: بهجت [میرزا] قاجار، کتابخانه خصوصی آقای خسروانی در تهران، «فهرست منزوی: ج ۳، ص ۲۰۴۳».

۱۸۲. نصاب فرانسوی - فارسی (نصاب - فرانسوی / فارسی)، گردآورنده: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی (سنای سابق)، شماره نسخه: «۱۵۹»؛ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره نسخه: «ذیل ۳۸۶۵ ضمن جنگ»؛ چند نصاب فرانسوی - فارسی از ناظمی ناشناخته، با این توضیح که نسخه‌ها هم یکی نیستند.

۱۸۳. نصاب فرانسوی - فارسی؛ منظومه اعتصامیه (نصاب - فرانسوی / فارسی)، گردآورنده: میرزا عبدالحسین، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۸۷۴»؛ اثری به پیروی از نصاب فراهی در زمینه‌های گوناگون مشتمل بر نظم ۳۴۰۰ واژه فرانسوی که ناظم که باید همان مؤلف الدوله میرزا عبدالحسین زند بوده باشد، نخست کلمه فارسی و سپس واژه‌های فرانسوی را آورده و به آنها نظم بخشیده است. این اثر به نام اعتصام السلطنه در سال ۱۳۲۰ق. در تهران به چاپ رسیده است.

۱۸۴. نقد قانون مجازات فرانسه (حقوق - فارسی)، نویسنده: ناشناخته، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۱۰۳۹/۸» مجموعه طباطبایی.

۲۸۶ / فصلنامه تاریخ روابط خارجی، شماره ۲۴ و ۲۵

۱۸۵. وصیتنامه ناپلئون (فلسفه عملی - فارسی)،

برگردان: محمدرضا تبریزی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی در تهران، شماره نسخه: «۳/۳۵۶۲»؛
وصیتنامه ناپلئون بناپارت که در سال ۱۸۲۱ تنظیم گردیده است.

۱۸۶. ویکونت وبرائلون (داستان - فارسی)،

برگردان: محمدطاهر میرزا، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها: «۱۵۵۲،
۱۵۵۷، ۱۷۴۶ف»؛ این اثر در واقع جلدهای پنجم، ششم و هشتم از داستان بلند: تراهور سکت،
اثر الکساندر دوما، است که از فرانسوی به فارسی ترجمه و به ناصرالدین شاه تقدیم شده است.

۱۸۷. هجونامه ناپلئون بناپارت (تاریخ - فارسی)،

برگردان: منوچهر میرزا بن عمادالدوله، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه‌ها:
«۱۷۴۹، ۱۷۵۰ف»؛ تاریخ زندگانی ناپلئون، نوشته ژان باتیست کلود فرانسوا کوشوری است که در
سال ۱۳۰۹ق. از زبان فرانسه به فارسی ترجمه شده است. این اثر دستنویس به اهتمام جمشید
کیانفر و علیرضا ارفع‌زاده تصحیح و در سال ۱۳۶۶ خورشیدی از سوی انتشارات اطلاعات در
۴۰۸ صفحه در تهران به چاپ رسیده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱۸۸. هندسه نظامی (فنون نظامی - فارسی)،

برگردان: میرزا محمدحسن شیرازی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه:
«۱۸۲۹ف»؛ اثری از مهندس موسیو سمون فرانسوی، از فرماندهان ارتش ایران در زمان عباس میرزا،
ولیعهد، است که برای آموزش و بالابردن سطح کیفی نیروها، مشتمل بر سه باب در فنون
نظامی، اصول و آرایشهای جنگی به زبان فرانسوی نوشته شده و چند سال بعد یعنی در سال
۱۲۶۴ق. از زبان فرانسوی به فارسی ترجمه و به محمدشاه قاجار تقدیم شده است.

۱۸۹. یادگار (لغت - فرانسوی / ترکی عثمانی)،

نویسنده: فول آغاسی ووق‌زاده علی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، شماره نسخه:
«۷۲۳ف»؛ فرهنگ واژگان فرانسوی و ترکی عثمانی است.

فرم اشتراک فصلنامه تاریخ روابط خارجی

خوانندگان محترم می‌توانند در صورت تمایل به اشتراک فصلنامه، فرم زیر را تکمیل نموده و به همراه فیش پرداخت حق اشتراک به حساب ۱۰۳۷/۳۲ خزانه، نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، با نام مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، قابل پرداخت در کلیه شعبه‌های بانک ملی ایران، به نشانی: تهران، صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۴۷۴۶ ارسال فرمایند.
حق اشتراک سالانه همراه با هزینه‌های پست:

داخل کشور: تهران: ۳۴۰۰۰ ریال	شهرستان: ۳۶۰۰۰ ریال
خارج از کشور: آمریکا و کانادا: ۴۰ دلار	اروپا: ۳۲ دلار
خاورمیانه: ۲۵ دلار	بقیه کشورها: ۴۰ دلار

نام و نام خانوادگی:.....تحصیلات:.....
حرفه:.....نشانی:.....
کدپستی / صندوق پستی:.....
تلفن:.....نمبر (فاکس):.....

فرم اشتراک فصلنامه تاریخ روابط خارجی

خوانندگان محترم می‌توانند در صورت تمایل به اشتراک فصلنامه، فرم زیر را تکمیل نموده و به همراه فیش پرداخت حق اشتراک به حساب ۱۰۳۷/۳۲ خزانه، نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، با نام مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه (قابل پرداخت در کلیه شعبه‌های بانک ملی ایران) به نشانی: تهران، صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۴۷۴۶ ارسال فرمایند.
حق اشتراک سالانه همراه با هزینه‌های پست:

داخل کشور: تهران: ۳۴۰۰۰ ریال	شهرستان: ۳۶۰۰۰ ریال
خارج از کشور: آمریکا و کانادا: ۴۰ دلار	اروپا: ۳۲ دلار
خاورمیانه: ۲۵ دلار	بقیه کشورها: ۴۰ دلار

نام و نام خانوادگی:.....تحصیلات:.....
حرفه:.....نشانی:.....
کدپستی / صندوق پستی:.....
تلفن:.....نمبر (فاکس):.....



پروشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی



پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی